

Oponentní posudek disertační práce:

PhDr. Ludmila Ourodová, Johann Georg de Hamilton. Život a dílo.

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav pro dějiny umění, 2015, 262 str.

Předkládaná disertační práce Ludmily Ourodové se zabývá monografickým zpracováním života a díla malíře Johanna Georga de Hamiltona ve vztahu k jednotlivým objednavatelům jeho děl. Část textovou doplňuje výběrový katalog malířových děl. Autorka si vytyčila nelehký úkol představit dílo malíře, který stál dosud stranou zájmu badatelů, a to i přes to, že malíři nebo jeho škole byla v minulosti připisována celá řada děl uložených zejména v zámeckých sbírkách v Čechách i na Moravě. O to náročnější bylo vlastní zpracování daného úkolu. Aby jej autorka splnila, bylo nutné kriticky se vyrovnat s rozsáhlým obrazovým materiálem. Při čtení práce mne však provázal dojem, že jde o dva formálně nevyrovnané celky. Na jedné straně je zde v některých kapitolách velmi propracovaná a archivně podložená textová část, na druhé straně pak katalog, kterému by prospěla strukturální proměna i mnohá doplnění.

Autorka práce Ludmila Ourodová je dlouholetá pracovnice Národního památkového ústavu, která se studiu Hamiltonova díla věnuje řadu let a již v minulosti na toto téma publikovala dvě objevené práce. Zmíňme zde studii publikovanou v roce 2008 v rámci publikace: Martin Gaži (ed.), *Schwarzenbergové v české a střeoevropské kulturní historii*, České Budějovice 2008. Na tuto svou studii Ourodová navazuje ve čtvrté a klíčové kapitole své práce (nezmíňuje jej však, jak by se dalo očekávat, v pozn. aparátu této kapitoly, ale uvádí jej v úvodu své práce a v seznamu literatury). Zde vidím také největší a zcela zásadní přínos práce. Autorka se v ní zabývá vztahy Johanna Georga de Hamiltona s objednavateli jeho děl, zejména kontakty malíře se Schwarzenbergy. Jsou popsány podrobně a podloženy důkladnými archivními rešeršemi zejména v rodinném archivu Schwarzenbergů, ve fondech velkostatku Hluboká nad Vltavou a ústřední kanceláře Hluboká nad Vltavou i ústřední schwarzenberské pokladny (České Budějovice). Zejména Hamiltonovy práce na deseti velkých plátnech pro zámek Ohrada autorka dokumentuje v samostatné podkapitole (4.2.4.1). Především však na základě korespondence mezi knížetem Adamem Františkem ze Schwarzenbergu a malířem a také hejtmánem treboňského panství a vrchním lovcím Drescherem z Kadaně dokládá komplikovaný vztah malíře a knížete Adama Františka ze Schwarzenbergu.

K ostatním kapitolám textové části připojuji ještě drobné poznámky:

ad 5.1, 5.3, 5.6: je třeba ocenit, že autorka interpretuje Hamiltonovu produkci v intencích zvyklostí a módy šlechtické společnosti 18. století. Přehledně vysvětluje kulturní a historické pozadí vzniku Hamiltonových děl. V každé podkapitole se soustřeďuje nejprve na malířský námět, kterým se zabývá z hlediska jeho uměleckohistorického vývoje, na tyto podkapitoly vždy logicky navazují texty reflektující tyto náměty v tvorbě Johanna Georga Hamiltona. Díla, o kterých se v těchto podkapitolách píše, však již nejsou opatřena odkazem na patřičná katalogová hesla, pokud jsou v katalogu uvedena, což ztěžuje orientaci v textu práce. Názvy děl nejsou vždy citovány ve znění shodujícím se s katalogem, např. *Začátek štvánice na zajíce*, s. 86 a *Začátek parforsního honu na zajíce*, č. kat. 3 na s. 212. Chybí také provenience

děl, včetně odkazů na relevantní literaturu u obrazů, které jsou v textu zmíněny, ale katalog je nezpracovává. Přes výše zmíněné je tato kapitola funkční a předkládá uměleckohistorický kontext, v němž je Hamiltonovo dílo nutné vnímat.

ad 6: tato kapitola vedle sebe poněkud nesourodě klade podkapitoly věnující se spolupracovníkům, následovníkům a kopistům (6.1.), osudům obrazů štvanic ze zámku Ohrada (6.2), dále restaurování obrazů ze schwarzenberských sbírek v letech 1885–1888 (6.3); ad 6.1: tato podkapitola upozorňuje především na malíře Františka Josefa Adolfa, který Hamiltonova díla kopíroval, už se však nezabývá dalšími kopiemi ani replikami jeho děl, což jak usuzuji, nevyčerpává toto téma dostatečně. Sama autorka se totiž v závěru své práce dotýká širě této problematiky: „*Přes jistou nezajímavost svého díla se vytváří fenomén „Hamiltonovy školy“ . Na jeho způsob portrétování koně navazují animalisté všech úrovní (...) vytvářejí nová díla v duchu Hamiltonovy manýry, malují kopie jeho děl“*; ad 6.2: tato podkapitola jistě opodstatněně sleduje osudy obrazů štvanic ze zámku Ohrada, na žádném jiném místě v kapitole 6 však není zmínka o osudech ostatních Hamiltonových děl; podkapitolu (6.3), která má v předkládané práci jistě své místo, by možná bylo užitečnější zařadit do úvodu práce; a podkapitola (6.4) by se dobře uplatnila v rámci kapitoly 7 věnující se „*technologii malby, materiálům a specifickým uměleckého projevu“*; ad 6.4: tato podkapitola na základě archívních pramenů zpravuje o postupu restaurování Hamiltonových děl 1885–1888 Karlem Schelleinem, vedoucím restaurátorské školy ve vídeňském Belvederu a přináší tak cenné informace o dobových názorech na restaurování obrazů.

ad 7: autorka zde výstižně a přesvědčivě shrnuje specifika Hamiltonova malířského rukopisu, k nimž dospěla na základě restaurátorských a chemickotechnologických průzkumů i stylové analýzy.

Druhý oddíl práce tvoří katalog, který je katalogem výběrovým, jak autorka sama uvádí a zahrnuje 133 obrazů Johanna Georga Hamiltona, obrazů, které malíř vytvořil ve spolupráci s jinými malíři, i několik děl Josefa Františka Adolfa. Katalog je řazen chronologicky a tematicky rozčleněn. Jsou zde poprvé shromážděna díla z českých i rakouských sbírek. Je zřejmé, že zpracování výběrového katalogu předcházelo nejprve shromáždění a následné kritické zhodnocení značného množství děl. Jen samotné roztřídění „*hamiltonovských“* děl na díla autorská, na repliky a kopie a na obrazy, která je třeba z malířova díla odepsat, muselo nutně představovat rozsáhlý a také časově náročný úkol vyžadující znaleckou erudici a schopnost zúročit výsledky restaurování i technologických průzkumů a vytvořit si jasnou představu o malířově způsobu práce i rukopisu. Tuto schopnost autorka bezesporu prokázala.

Katalog však parametry standardního katalogu bez výhrad nenaplnuje. Autorka totiž do struktury katalogového hesla nezačleňuje obvyklý soupis pramenů ani literatury, který by u něj neměl chybět. Přitom z popisu zadních stran některých obrazů jasně vyplývá, že se autorka např. schwarzenberskými inventáři zabývala, srov. s. 186 „*...staré schwarzenberské číslo 844 (vztahuje se k inventáři z roku 1888)...*“ Autorka práce také rezignuje na zmapování kopií, replik, popř. variant katalogizovaných děl, které by u katalogu tohoto typu bylo užitečné. Každému dílu sice věnuje důkladný popis, ale již se nepokouší o stylovou analýzu, ani o zasazení díla do kontextu komparativního materiálu. Chybí argumentace atribucí i zhodnocení kvality děl. Oceňuji naopak, že do katalogových hesel autorka zařazuje informaci o restaurování a podrobný popis zadních stran obrazů. Formální nedostatky zejména v

katalogu jistě můžeme přičíst spíše časové tísní. Je to zejména kolísání ve jménech: J. G. Hamilton, nebo J. J. Hamilton nebo Ph. P. Hamilton či F. F. de Hamilton; nejednotnost uvádění životopisných dat malířů.

Uvedené nedostatky zejména v části věnované katalogu by neměly zmenšit přínos práce, která představuje vůbec první zmapování díla tohoto opomíjeného malíře. Ráda bych také ocenila kultivovaný jazyk práce, a autorčinu znalost historického a společenského kontextu, z níž je patrné její zaujetí pro danou problematiku. Ludmila Ourodová prokázala svůj hluboký vhled do Hamiltonovy tvorby a vytvořila velmi ucelený malířův portrét zejména v tom období jeho života, které strávil ve schwarzenberských službách, a tím splnila požadavky standardně kladené na disertační práci.

Disertační práci Ludmily Ourodové proto **doporučuji** k obhajobě (a navrhuji klasifikaci prospěla).

V Praze 3. 6. 2015

PhDr. Martina Jandlová Sošková, PhD.